

Learoesoejkesje – goerehtimmie saemiengielesne

Dette er en sørsamisk oversettelse av den fastsatte læreplankosten.
Læreplanen er fastsatt på nordsamisk.

Fastsatt som forskrift av Sametinget 08.11.2019. Eksamensordning fastsatt
av Sametinget 10.08.2020

Faamosne 01.08.2020 raejeste

Faagen bijre

Faagen relevaanse jìh vihkeles aarvoeh

Goerehtimmie saemiengielesne edtja learoehkidie nuepiem vedtedh saemien gielh jìh teeksth giehtjedidh jeereldihkie vuekiejgumie ovmessie perspektijvijste jìh jìjtsh iedtji mietie. Faage teekstevierhtieh vâaroeminie âtna gusnie njaalmeldh, tjaaleldh jìh tjâanghkan bieje me teeksth, gusnie teekste, tjoeje jìh guvvieh ektesne spielieh, jìh gusnie ovmessie teekstesâarhth âehpiedahta ovmessie meediji tjìrrh. Edtja teekstide ektiedidh learohki jìjtsh ektietijjese jìh saemien kultuvrese jìh soptsestimmievuekide âvtetje tìjjen jìh daaletje tìjjen. Faage edtja learoehkidie nuepiem vedtedh kreatijvelaakan gaskesadteminie jìh teekstesjugniedimmie barkedh jìjtsh iedtji mietie. Faage edtja aaj nuepiem vedtedh ovmessie barkoevuekieh evtiedidh dovne oktegh jìh mubpiejgumie ektine. Faage edtja aaj viehkiehtidh learohki maahtoem evtiedidh guarkedh, jìh laejhtehtkslaakan vuarjasjidh guktie teknologije jìh digitaale meedijah saemien gielem jìh gieleâtnoem siebriedahkesne tsevtsieh. Faage edtja learoehkidie barkoejliedasse ryjrehtidh gusnie krievenassh gieieldh jìh digitaale maahtose biejesuvvieh.

Faage edtja viehkiehtidh lierehtimmien aarvoevâaromem illedh. Learohki maadtoe, saemien kultuvre jìh saemien aarvoeh edtjeh lierehtimmien vâaroeminie ârrodh faagesne goerehtimmie saemiengielesne. Lierehtimmien tjìrrh learohkh edtjeh jearsoes gieleutniejinie sjìdtedh mah maehtieh sijjen gellienkulturelle maahtoem nuhtjedh gelline joekehts tsiehkine. Faage edtja aarvoeh jìh positijve vuajnoeh eevtjedh mah saemien ektievoeth dâarjoehtieh, dovne voengesne jìh abpe Saepmesne. Goerehtimmie saemiengielesne edtja viehkiehtidh learohki laejhtehtks ussjedimmiem jìh etihkeles voerkesvoetem eevtjedh, jìh viehkiehtidh hijven dâöpmemefaamoem eevtjedh.

Jarngbiehkieh

Saemiestidh

Saemiestidh

Learohkh edtjeh âadtjodh sijjen njaalmeldh maahtoem pryövedh jìh evtiedidh ovmessie tsiehkine jìh joekehtslaakan. Learohkh edtjeh jìjtsh iedtji mietie âadtjodh njaalmeldh gielem jìh ovmessie njaalmeldh teeksth jìh âehpiedehtemevuekieh goerehtidh. Learohkh edtjeh maehtedh mubpiejgumie gaskesadtedh soptsestalleminie jìh aktivyöki darjoeminie, jìh ryjredamme âehpiedehtieminie jeatjabidie.

Lohkememahtoem evtiedidh

Learohkh edtjeh áadtjodh lohkemem nuhtjedh lieremen gaavhtan jñh positijve dáájresh jñh lohkemelastoem áadtjodh. Gosse learohkh ovmesseie teeksth luhkieh dah edtjeh estetihkeles dáájresh áadtjodh, iedtjem áadtjodh ovmesseie teemaj ávteste, áadtjodh onterdidh jñh lieredh, jñh daajroem áadtjodh jeatjah almetji ássjaldahki jñh jieledetsiehkies bijre. Learohkh edtjeh teeksth laejhtehtkslaakan vuarjasjidh jñh teeksti relevaansen, tsevtsemefaamoen jñh ussjedammesvoeten bijjeli ussjedidh.

Tjalememaahtoem evtiedidh

Learohkh edtjeh jñtsh iedtji mietie joekehts sáarhts teeksth sjugniedidh gusnie ovmesseie tjaaleldh buektemevuekieh jñh meedijh nuhtjeh. Learohkh edtjeh áadtjodh digitaale giele- jñh gaskesadtemeteknologijem veeljedh mij ektiedæmman jñh barkoevuekide sjeahta. Dah edtjeh maehdedh jñtsh jñh mubpiej teeksth vuarjasjidh jñh maehdedh jñtsh teeksth bueriedidh dej bievniesi mietie maam mubpijste áádtjeme.

Giele goh systeeme jñh nuemie

Learohkh edtjeh daajroeh jñh dáájrehtimmiem gielen systeemem jñh gielen retorihkeles jñh estetihkeles bieliej bijre áadtjodh jñh dejtie nuhtjedh gosse faagine berkies. Dah edtjeh maehdedh siejhme giele- jñh sjangerenjoelkedassh nuhtjedh, jñh aaj maehdedh gielen nuemieh kreatijvelaakan nuhtjedh jñtsh teekstine.

Gieleldh gellievoete Saepmesne

Learohkh edtjeh áadtjodh gieletsiehkies giiehtjedidh ovmesseie bieline Saepmeste. Learohkh edtjeh daajroeh dej joekehts saemien gieli bijre guhkiebasse evtiedidh jñh sáemies hedtieh jñh joekehtsh damtedh dej gaskem. Learohkh edtjeh daajroem áadtjodh ektievæhtaj bijre teekstine jñh njaalmeldh aerpievekiej bijre ovmesseie dajvijste.

Dáaresthfaageles teemah

Almetjehealsoe jñh jieledemaalveme

Goerehtimmesne saemiengielesne dihte dáaresthfaageles teema almetjehealsoe jñh jieledemaalveme edtja viehkiehtidh learohki positijve jñtjeguvviem jñh jearsoes identiteetem evtiedidh goh saamastallije aktene gelliengieleldh jñh gellienkulturelle siebriedahkesne.

Demokratije j̄ih meatanárrojevoete

Faagesne goerehtimmie saemiengielesne dihte dáaresthfaageles tema demokratije j̄ih meatanárrojevoete edtja njaalmeldh j̄ih tjaaleldh t̄iehpiesvoeth learoehkidie vedtedh guktie dah maehtieh haestemh demokrateleslaakan dáastodh. Goerehtimmesne saemiengielesne learohkh váaromem áadtjoeh gyhtjelassi bijjeli ussjedatedh mah Leah j̄ienebeláhkoe j̄ih unnebeláhkoe laakide j̄ih reaktide ektiedamme. Lierehtimmien t̄jirrh learohkh edt̄jeh haarjanimmien áadtjodh laejhtehtkslaakan ussjedidh, meatan árrodh digkiedimmie j̄ih joekehts mielh jááhkesjidh.

Monnehke evtiedimmie

Faagesne goerehtimmie saemiengielesne dihte dáaresthfaageles tema monnehke evtiedimmie edtja learoehkidie daajroem j̄ih voerkesvoetem vedtedh saemien jieledvuekiej bijre, aerpievuekien daajroej j̄ih aarvoej bijre j̄ih ektiedimmien bijre eatnamasse. Lierehtimmie edtja viehkiehtidh guktie learohkh vuerkiehtieh saemien daajroeh j̄ih aarvoeh jáerhkedh báetije boelvide.

Vihkeles t̄iehpiesvoeth

Njaalmeldh t̄iehpiesvoeth

Njaalmeldh t̄iehpiesvoeth goerehtimmesne saemiengielesne Leah vielie daajroem áadtjodh j̄ih dáá̄jrehtimmien áadtjodh mubpiejgumie gaskesadtedh, mubpieh goltelidh j̄ih guarkedh, j̄ih j̄ijt̄je maehtedh njaalmeldh soptsestidh j̄ih mubpiej ássjaldahkh váaroeminie utnedh gosse j̄ijt̄je soptseste. Learohkh edt̄jeh s̄jiehteles baakoeh j̄ih dijevsh j̄ih faagegielem nuhtjedh gosse ovmessie teemaj bijre faagesne soptsestellieh, teemah digkiedieh j̄ih áehpiedehtieh.

Maehtedh t̄jaeledh

Maehtedh t̄jaeledh goerehtimmesne saemiengielesne lea maehtedh joekehts sáarhts teeksth t̄jaeledh j̄ih teekstide aajkose, sisvegasse j̄ih dáastoejasse s̄jiehtedidh. Learohkh edt̄jeh maehtedh faagesjyöhtehke teeksth soejkesjidh j̄ih t̄jaeledh j̄ih dejt̄ie bueriedidh, juktie t̄jaelemegieleldh maahtoem evtiedidh.

Maehtedh lohkedh

Maehtedh lohkedh goerehtimmesne saemiengielesne lea maehtedh joekehts sáarhts teeksth lohkedh j̄ih guarkedh ovmessie ulmiejgumie. Teeksth edt̄jeh dovne iktemierien teekstine j̄ih multimodaale teekstine árrodh ovmessie meedijj̄stie. Learohkh edt̄jeh maehtedh biévnes gaavnedh teekstesne j̄ih vuajnoevuekieh teekstesne guarkedh. Dah edt̄jeh aaj maehtedh joekehts teeksti bijjeli ussjedatedh j̄ih joekehts sáarhts teeksth vuarjasjidh.

Digitale tjehpiesvoeth

Digitale tjehpiesvoeth goerehtimmesne saemiengiesne lea maethedh maereles digitale vierhtieh nuhtjedh lieremisnie, teekstesjugniedimmesne jiih ektiebarkosne. Learohkh edtjeh maethedh biievnesh digitale gaaltijnie gaavnedh jiih dejtie laejhtehkslaakan nuhtjedh. Dah edtjeh aaj maethedh mubpiejgumie gaskesadtedh digitalelaakan, jiih maethedh jiijtsh digitale dorjesh sjugniedidh. Learohkh edtjeh maahtoem evtiedidh laejhtehkslaakan ussjedidh, jiih etihkeles voerkesvoetem evtiedidh guktie dah jiijtjemse jiih mubpieh nedtesne aehpiedehtieh. Learohkh edtjeh maethedh njoelkedassh persovnevaarjelimien jiih aalkoereaktan bijre fulkedh.

Maahtoelmieh jiih vuarjasjimmie

Maahtoelmie jiih vuarjasjimmie 10. daltese

Maahtoelmie 10. daltesen maenngan

Liirehtimmien ulmie lea learohke edtja maethedh

- gyhtjelassh evtiedidh jiih goerehtidh mah leah ektiedamme gielese jallh teekstese jiijtsh iedtji mietie, jiih illedahkem barkoste aehpiedehtedh viehkine ovmessie buektemevuekieh nuhtjedh
- saemies hedtieh jiih joekehtsh goerehtidh jiih aehpiedehtedh dej saemien gieli gaskem gosse lea jiijtjehke gielen bijre, teeksti bijre gielesne jallh njaalmeldh aerpievuekiej bijre.
- goerehtidh jiih tjielkestidh guktie heamturh, vaajesh, mytah jiih jeatjah njaalmeldh aerpievuekieh vaajnesasse baetieh ovmessie urrebe teekstine
- gieleaanoem jiih retorihkeles vierhkievierhtieh goerehtidh jiih viertiestidh ovmessie meedijnie jiih ektiedimmine
- digitale dorjesh sjugniedidh mah joekehts meedijesaarhth ektiedieh
- goerehtidh jiih vuarjasjidh guktie digitale meedijh gielem jiih gaskesadtemem jiih aaj gieleveeljemem tsevtsieh
- jiijtsh daajresh jiih toelhkestimmieh teekstijste kreatijvelaakan buektedh, viehkine digitale dirregijstie jallh namhtah
- laejhtehkslaakan jiijtse raallan bijjelen ussjedadtedh digitale gaskesadtemisnie, jiih guktie jiijtjemse jiih mubpieh nedtesne aehpiedehtieh
- gaaltijh laejhtehkslaakan jiih jaehkemeslaakan nuhtjedh jiih almetjevaarjelimien jiih aalkoereaktan njoelkedassh fulkedh
- jiijtsh evtiedimmiem barkosne faagine dokumenteradidh jiih vuarjasjidh

Jaabnan vuarjasjimmie

Jaabnan vuarjasjimmie edtja viehkiehtidh lieremem eevtjedh j̄ih maahtoem faagesne evtiedidh. Learohkh maahtoem goerehtimmesne saemiengielesne 8., 9. j̄ih 10. daltesisnie vuesiehtieh j̄ih evtiedieh gosse ovmesseie gyhtjelasigujmie gielen jallh teeksten bijre berkieh, j̄ih dejtie áehpiedehtieh. Dah maahtoem vuesiehtieh j̄ih evtiedieh gosse kreatijvelaakan j̄ijtsh teeksth j̄ih digitaale dorjesh evtiedieh ovmesseie meedijigujmie. Learohkh aaj maahtoem vuesiehtieh j̄ih evtiedieh gosse daajroeh saemien gielen, saemien kultuvren j̄ih siebriedahken bijre nuhtjeh gosse teeksth darjoeh, j̄ih dan bijjelen ussjededtieh.

Lohkehtæjja edtja sjiehteladtedh learohkh áadtjoeh meatan árrodh tsevtisedh j̄ih lieremelastose skreejrehtidh prosessigujmie gusnie learohkh áadtjoeh goerehtidh j̄ih kreatijve árrodh, j̄ih j̄ijtsh iedtj̄h váaroeminie nuhtjedh lieremasse. Lohkehtæjja edtja jeereldihkie barkoevuekieh sjiehteladtedh gusnie learohkh áadtjoeh vueptiestidh j̄ih goerehtidh, dovne oktegh j̄ih mubpiejgujmie ektine. Lohkehtæjja j̄ih learohkh edtjeh soptsestalledh learohki evtiedimmiem bijre goerehtimmesne saemiengielesne. Learohkh edtjeh nuepiem áadtjodh pryövedh. Dan maahtoen mietie maam learohkh vuesiehtieh, edtjeh nuepiem áadtjodh soptsestidh maam tuhtjeh haalvoeh, j̄ih maam buerebelaakan buektiehtieh goh aarebi.

Lohkehtæjja edtja bihkedidh guktie learohke maahta vielie lieredh j̄ih lierehtimmiem sjiehtedidh guktie learohkh maehtieh bihkedimmiem nuhtjedh sijjen tjiehpiesvoeth faagesne guhkiebasse evtiedidh.

Galhkuvevuarjasjimmie

Galhkuvekarakteere edtja dam tjåenghkies maahtoem vuesiehtidh maam learohke átna gosse lierehtimmiem goerehtimmesne saemiengielesne galhko 10. daltesen mænngan. Lohkehtæjja edtja soejkesjidh j̄ih sjiehteladtedh guktie learohkh áadtjoeh sijjen maahtoem vuesiehtidh jeereldihkie vukiejgujmie mah goerkesem, ussjedadtemem j̄ih laejhtehks ussjedimmiem feerhmieh, ovmesseie tsiehkine. Lohkehtæjja edtja karakterem biejedh goerehtæmman saemiengielesne dan tjåenghkies maahtoen mietie learohke lea vuesiehtamme njaalmeldh, tjaaeldh j̄ih digitaalelaakan.

Vuarjasjimmieöörnege

Galhkuvevuarjasjimmie

10. daltesen mænngan: Learohkh edtjeh aktem galhkuvekarakteerem utnedh goerehtimmesne saemiengielesne.

Eksamene learoehkidie

10. daltesen mænngan: Learohke maahta njaalmeldh eksamenasse ryöjredimmiebieline veeljesovvedh. Njaalmeldh eksamene dorjesávva jñh sensureradamme sjædta gietskesisnie.

Eksamene privatistide

10. daltese mænngan: Vuartesjh siejhme öörnegem maadthskuvlelierehtimmien eksamenasse geerve almetjidie.